

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE BEAUTY OF THE EMPTY SPACE FROM THE BASKETRY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน
โดย	อรรถพล บุญสันต์
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ วิริญญา ดวงรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์วิริญญา ดวงรัตน์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข)

630120025 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : ความงาม, พื้นที่ว่าง, จักรสาน, ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

นาย อรรถพล บุญสันต์: ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์

วิทยานิพนธ์ชุด “ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน” วัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความงาม และสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ที่มีแรงบันดาลใจมาจากงานจักสานพื้นบ้าน สู่ผลงานประติมากรรม 3 มิติ โดยสร้างสรรค์เป็นรูปทรงอิสระเพื่อสื่อถึงความงามที่หลากหลายมุมมอง

ขอบเขตของการสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาข้อมูลเพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน มุ่งเน้นให้มีประเด็นเกี่ยวกับความสวยงามที่เกิดขึ้นขึ้นจากบริบทแวดล้อมอย่างแสงและเงา ด้านวัสดุ ศึกษาแหล่งที่มาของวัสดุธรรมชาติที่ใช้สร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ หวาย และไม้ไผ่ ด้านเทคนิค ศึกษาเทคนิคการนำวัสดุมาจักสานเป็นลวดลายต่าง ๆ โดยเริ่มต้นศึกษาจากลายพื้นฐานไปจนถึงลวดลายที่มีความซับซ้อน อีกทั้งยังรวมไปถึงขนาดของชิ้นงานการจัดวางรายละเอียดของแสงและเงา ด้านเทคนิคการยืดอายุของวัสดุธรรมชาติ ศึกษาการรักษา ถนอมวัสดุธรรมชาติอย่าง หวาย และไม้ไผ่ให้แข็งแรง คงทน โดยมีขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้ 1.การค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ 2. การขึ้นรูปร่างของงานจักสานเพื่อกำหนดรูปแบบของผลงาน 3. การเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ 4. การวิเคราะห์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ 5. การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การศึกษา และสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผนวกกับกระบวนการคิดของข้าพเจ้าที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงความงดงามของการจักสานในรูปทรงอิสระ ด้วยความงดงามนี้ปรากฏทั้งในแบบรูปธรรมอย่างลวดลายจักสานบนผลงานหรือรูปทรงที่ดูแปลกตา และความงดงามในรูปแบบนามธรรมอย่างแสงและเงาที่สะท้อนผ่านตัวชิ้นงาน ทั้งหมดนี้เป็นความตั้งใจของข้าพเจ้าในการสร้างสรรค์ผลงานที่สำคัญเพื่อต้องการสะท้อนให้เห็นความงดงามในทุกมิติของธรรมชาติ

630120025 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : beauty, space, basketry, folk wisdom

MR. ATTAPHON BOONSAN : THE BEAUTY OF THE EMPTY SPACE FROM THE BASKETRY THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR WIRANYA DUANGRAT

The thesis “The beauty of the space from the basketry”, objective is to study concepts and theories about beauty. To create visual arts inspired by folk basketry into a 3D sculpture by creating a freeform shape, to convey the beauty from variety of perspectives.

The scope of creativity is divided into 4 areas. Consisting of: the study of information for the creation of works, by focusing on the issues of beauty arising from the context of the environment such as light and shadow; for the aspect of materials, study the sources of natural materials used in the creation of works such as rattan and bamboo; In terms of technique, study the technique of weaving the materials into various patterns, starting from the basic pattern to the more complex patterns, which this also includes the size of the artwork, the details on placement of light and shadow; study the techniques for extending the life of natural materials, by studying how to preserve natural materials such as rattan and bamboo to become strong and durable. The process of creating the artwork consists of: 1. Researching information to support the creation of the thesis; 2. Forming the shape of the basketry to determine the style of the work; 3. Selection of materials and equipment for the creation of the thesis; 4. Analyzing the work before the thesis; 5. Creating the thesis.

For the study and creation of this set of art work, the artist combines the analyzed data with his thought process that wanted to show the beauty of basketry in free form. This beauty can both be seen in the concrete form of the unique aesthetics of basketry and in the abstract form such as the light and shadow that reflects through the art piece. This is a result from the artist’s creation as he gives the importance to reflecting all aspects and perspectives of the beauty of nature.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้า และการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน” สามารถประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ให้คำแนะนำในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และส่งเสริมการสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์กับสังคม

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมบุญ บุญสันต์ และคุณแม่บุญธรรม บุญสันต์ ผู้ให้ทั้งกำลังใจกาย สติปัญญา และกำลังใจ มอบชีวิต ความรัก และทุนการศึกษา

ขอขอบคุณ ความรัก และความอบอุ่น จากครอบครัว บุญสันต์ ขอขอบคุณ ธนกร บุตรทะยักษ์ ให้กำลังใจมาโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจเสมอมา
สุดท้ายนี้ขอให้ความดีงามและประโยชน์ต่างๆ ไต่เกิดแก่ทุกคน

นาย อรรถพล บุญสันต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์.....	2
แนวความคิดในการสร้างสรรค์	2
ขอบเขตของการศึกษา.....	2
ขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์.....	3
อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	4
บทที่ 2 ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	5
ความหมายของสุนทรียศาสตร์.....	5
ความเป็นมาของสุนทรียศาสตร์	6
สุนทรียศาสตร์ต่างจากปรัชญาศิลปะ	7
วัตถุทางสุนทรียะ	7
ประสบการณ์สุนทรียะ.....	8
คุณค่าทางสุนทรียะ.....	9
ทฤษฎีการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะ	9
ทฤษฎีจิตวิสัย	9

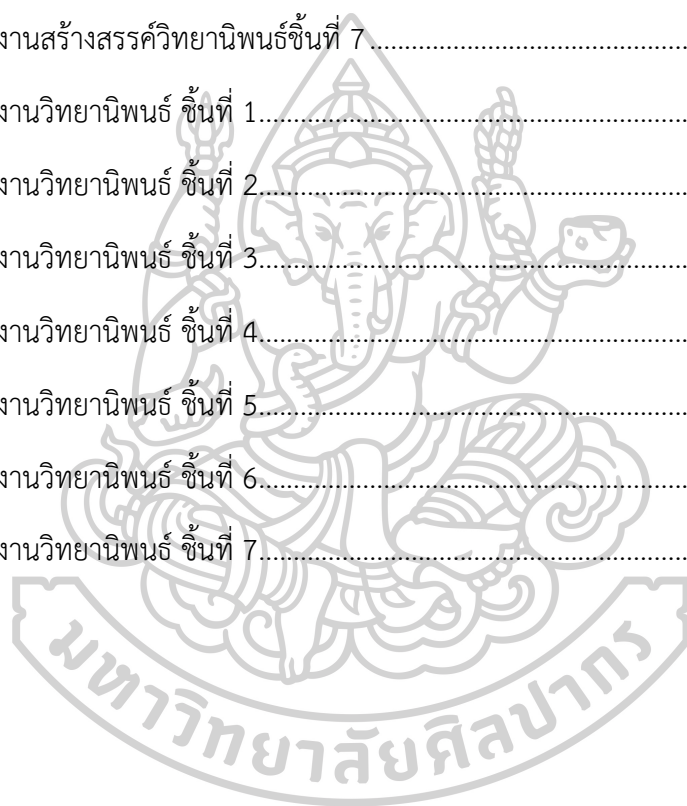
ทฤษฎีวัตถุวิสัย	10
ทฤษฎีสัมพัทธนิยม	10
พื้นที่ว่าง	11
พื้นที่ในงานทัศนศิลป์.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการจักสาน.....	13
คุณค่าของการจักสานด้านความงามของศิลปะ.....	13
อิทธิพลจากงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องด้านเทคนิคการทำงาน	14
บทที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	20
1. การค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงาน	20
2. การร่างแบบผลงาน	20
3. การวิเคราะห์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	24
4. การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	30
บทที่ 4 วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน.....	35
ปัญหาและข้อเสนอแนะของการใช้วัสดุธรรมชาติในงานสร้างสรรค์.....	43
บทที่ 5 บทสรุป.....	44
รายการอ้างอิง	46
ประวัติผู้เขียน	48

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพผลงานของ Sopheap Pich.....	15
ภาพที่ 2 ภาพผลงานของ Sopheap Pich.....	15
ภาพที่ 3 ภาพผลงานของ กรกต อารมณดี.....	17
ภาพที่ 4 รายละเอียด 2	17
ภาพที่ 5 รายละเอียด 1	17
ภาพที่ 6 ภาพผลงานของ กรกต อารมณดี.....	18
ภาพที่ 7 รายละเอียด 2	18
ภาพที่ 8 รายละเอียด 1	18
ภาพที่ 9 ภาพผลงานของ กรกต อารมณดี.....	19
ภาพที่ 10 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 1	21
ภาพที่ 11 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 2	21
ภาพที่ 12 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 3	22
ภาพที่ 13 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 4	22
ภาพที่ 14 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 5	23
ภาพที่ 15 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 6	23
ภาพที่ 16 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 7	24
ภาพที่ 17 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1	25
ภาพที่ 18 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2.....	26
ภาพที่ 19 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3	27
ภาพที่ 20 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4	28
ภาพที่ 21 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5	29

ภาพที่ 22 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1	30
ภาพที่ 23 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2	31
ภาพที่ 24 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3	32
ภาพที่ 25 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4	32
ภาพที่ 26 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5	33
ภาพที่ 27 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6	33
ภาพที่ 28 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7	34
ภาพที่ 29 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1	36
ภาพที่ 30 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2	37
ภาพที่ 31 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3	38
ภาพที่ 32 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4	39
ภาพที่ 33 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5	40
ภาพที่ 34 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6	41
ภาพที่ 35 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 7	42

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความงามหรือความสวยเป็นคำที่คุ้นเคยอยู่ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อพูดถึงความงามการตีความหมายของคำนี้บ่งบอกถึงสิ่งที่เป็นความพอใจ หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ เช่น เมื่อมองใครบางคนหรือมองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วเกิดความพึงพอใจแก่เรา ความงามนั้นจัดอยู่ในสุนทรียะหรือสุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่พูดถึงเรื่องความงาม แต่ความงามที่ปรากฏแก่แต่ละบุคคลอาจเหมือนหรือแตกต่างกันก็เป็นได้

ในสังคมไม่ว่าจะยุคสมัยเรื่องความสวยความงาม สามารถเป็นที่ถกเถียงกันได้อยู่เสมอ ด้วยปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ทั้งความรู้ความเข้าใจ เวลา หรือแม้กระทั่งความรู้สึก ซึ่งมีความแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล อาจจะทำให้มุมมองที่มีต่อความงามนั้นแปรเปลี่ยนไปได้เสมอ เช่น การตัดสินความสวยงามของหญิงสาว เมื่อ 10 ปีก่อนความงามในเวลานั้น ต้องเป็นสาวริมฝีปากเล็กปากนิตจกหมองน้อย หญิงสาวในสมัยนั้นจึงนิยมทำศัลยกรรมผ่าตัดริมฝีปากให้เล็กลง ตามแบบฉบับความงามในยุคหนึ่ง เมื่อเวลาล่วงเลยผ่านไปความงามในรูปแบบใหม่ก็ได้เข้ามาแทนที่ปัจจุบันหญิงสาวมีความนิยมทำให้ริมฝีปากใหญ่อวบอิม หญิงสาวในปัจจุบันจึงนิยมเข้าคลินิกเสริมความงามศัลยกรรมปากให้ดูอวบอิมตามกระแสความงามในปัจจุบัน แต่ไม่ว่าจะยุคไหนไม่ว่าหญิงสาวทุกคนในยุคหนึ่งจะนิยมไปทำศัลยกรรม กลับมีบางคนที่ชอบความเป็นธรรมชาติไม่ต้องเติมแต่ง หรืออาจจะชอบอะไรที่ตรงกันข้ามกับกระแสความงามในยุคหนึ่ง สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าความงามไม่มีรูปแบบที่ตายตัวสามารถเลื่อนไหลได้ตามกาลเวลา เกิดจากการตีความของแต่ละบุคคลบางคนอาจตีความได้เหมือนหรือแตกต่างกันไปตามความรู้ ความชอบ หรือประสบการณ์

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีโอกาสทำงานจักสาน ซึ่งงานจักสานนั้นถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่ถูกสั่งสม และสืบทอดต่อกันมาจากระบบการลองผิดลองถูก ใช้เวลายาวนานในการทดสอบจนได้ผลสรุปและถูกนำมาเผยแพร่ต่อ ๆ กัน ดังนั้นภูมิปัญญาที่เปรียบได้กับองค์ความรู้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่คนรุ่นหลังจะได้นำมาสืบสาน ซึ่งข้าพเจ้ามีความสนใจเป็นพิเศษตั้งแต่ช่วงที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี และได้มีโอกาสทำวิทยานิพนธ์จบการศึกษาเรื่องการจักสาน มีโอกาสแสดงผลงานได้พูดคุยกับผู้ที่มารับชมผลงาน บางคนได้ติชมและแสดงความเห็นกับงานที่จัดแสดงของข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นถึงมุมมองของแต่ละบุคคลว่าการตีความความงามของแต่ละบุคคลนั้นมีความเหมือน และแตกต่างกัน บางคนมองว่างานตรงจุดนี้สวยงาม แต่อีกคนกลับรู้สึกเฉยๆ บางคนชอบงานชิ้นเล็ก ๆ เพราะรู้สึกถึงความประณีตสวยงาม บางคนกับชอบงานที่มีขนาดใหญ่แสดงให้เห็นถึงพลังของงาน บางคนไม่ได้สนใจรูปทรงของชิ้นงานแต่กลับสนใจแสงและเงาที่ทอดออกมาจากผลงาน จากประเด็นนี้ทำให้ข้าพเจ้าสนใจต่อยอดการทำงานจัก

สถาน โดยข้าพเจ้าเลือกใช้วัสดุธรรมชาติอย่างหวายเข้ามาเป็นส่วนประกอบ ผ่านกรรมวิธีจักสานด้วยมือ ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานประติมากรรม 3 มิติ

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาค้นคว้ามุมมองของ ความงาม และแสดงออกถึงการมองเห็นความงามในรูปแบบที่ต่างกันของงานจักสาน
2. เพื่อให้เห็นคุณค่าความงามหลากหลายรูปแบบและความสำคัญของพื้นที่ ที่เกิดจากลักษณะสิ่งแวดล้อมและแสงเงาที่แตกต่างกัน
3. ต้องการสร้างสรรค์ผลงานผ่านรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ โดยใช้เทคนิคจักสานเพื่อสะท้อนถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทยที่สืบทอดความรู้มาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าต้องการถ่ายทอดความงามของงานจักสานในรูปแบบของงานศิลปะ ซึ่งปกติงานจักสานที่พบเห็นทั่วไปนั้นมีเพียงแค่วัสดุ ใ้เก้อ ใ้ตะกร้า หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ เท่านั้น น้อยครั้งนักที่จะเห็นงานศิลปะในเทคนิคจักสาน ข้าพเจ้าต้องการแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของงานจักสาน ไม่ได้ตีกรอบเพียงแค่ของตกแต่งบ้านเท่านั้น แต่ข้าพเจ้าจะทำให้งานจักสานมีความงามในแบบเฉพาะตัว ทุกคนสามารถมองงานจักสานของข้าพเจ้าแล้วรู้สึกถึงความงามได้แตกต่างกัน โดยแสดงความงามของรูปจักสานผ่านผลงานประติมากรรม 3 มิติ โดยใช้เทคนิคจักสาน ประกอบกับลักษณะสิ่งแวดล้อม เช่น แสงและเงาที่ตกกระทบชิ้นงาน ทำให้เกิดความงามหลากหลายมิติปะปนกันไป เพื่อให้ผู้ที่รับชมผลงานได้เห็นความงามของรูปจักสานในมุมมองต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้ถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะจากการจักสาน ทำให้เห็นถึงความงามหลากหลายและไม่มีใครมาตัดสินว่าความงามนั้นถูกหรือผิดนอกจากผู้รับชมผลงาน

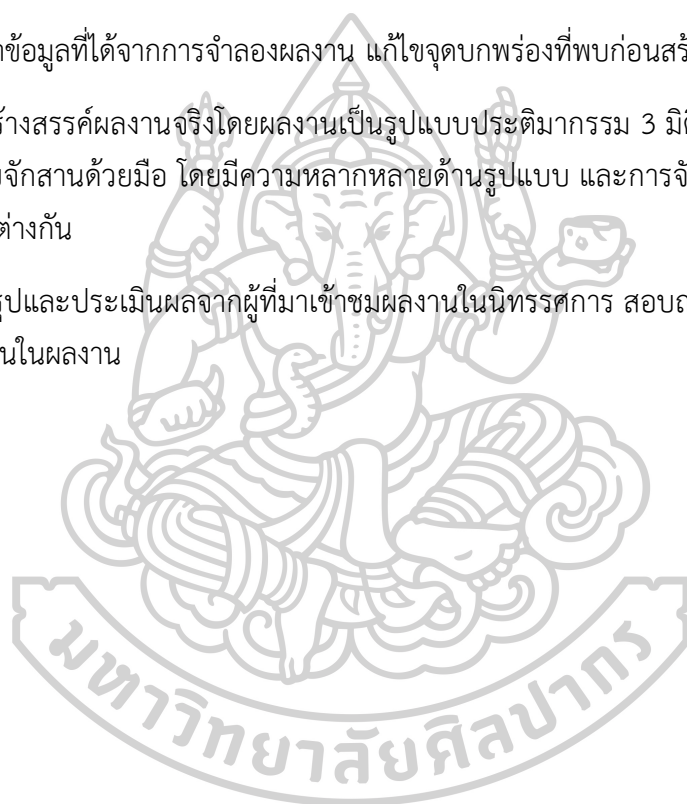
ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลการสร้างสรรคผลงาน มุ่งเน้นให้มีประเด็นเกี่ยวกับความสวยงามที่เกิดขึ้นขึ้นจากบริบทแวดล้อมอย่างแสง และเงา
2. ด้านวัสดุ ศึกษาแหล่งที่มาของวัสดุธรรมชาติที่ใช้สร้างสรรคผลงาน ได้แก่ หวาย และไม้ไผ่
3. ด้านเทคนิค ศึกษาเทคนิคการนำวัสดุมาจักสานเป็นลวดลายต่าง ๆ โดยเริ่มต้นศึกษาจากลายพื้นฐานไปจนถึงลวดลายที่มีความซับซ้อน อีกทั้งยังรวมไปถึงขนาดของชิ้น การจัดวางรายละเอียดของแสง และเงา
4. ด้านเทคนิคการยืดอายุของวัสดุธรรมชาติ ศึกษาการรักษา ถนอมวัสดุธรรมชาติอย่างหวาย และไม้ไผ่ให้แข็งแรง คงทน

ขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์

การค้นคว้า พัฒนา และทดลองเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์
ชุดนี้ แบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความงาม และการจักสาน
2. ศึกษาวิธีการขึ้นรูปของงานจักสานเพื่อกำหนดรูปแบบของผลงาน
3. วิเคราะห์รูปทรงที่ออกแบบ และจำลองผลงานเพื่อให้จัดวางดูลักษณะแสงและเงาที่จะตกกระทบผลงาน
4. นำข้อมูลที่ได้จากการจำลองผลงาน แกะไขจุดบกพร่องที่พบก่อนสร้างผลงานจริง
5. สร้างสรรค์ผลงานจริงโดยผลงานเป็นรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ เทคนิคจักสาน โดยใช้วัสดุเป็นหวายจักสานด้วยมือ โดยมีความหลากหลายด้านรูปแบบ และการจัดวางให้อยู่ในบริบทแสงและเงาที่แตกต่างกัน
6. สรุปและประเมินผลจากผู้ที่มาเข้าชมผลงานในนิทรรศการ สอบถามและพูดคุยถึงมุมมองที่ผู้รับชมได้เห็นในผลงาน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.วัสดุธรรมชาติที่ใช้ในการถัก ทอ สาน เช่น ฝ้าย,หวาย ฯลฯ

- 1.1 หวาย จากจังหวัดอ่างทอง และจากประเทศเวียดนาม
- 1.2 ใ้หวาย จากจังหวัดอ่างทอง และจากประเทศเวียดนาม
- 1.3 ฝิวหวาย จากจังหวัดอ่างทอง
- 1.4 ฝ้าย ฝ้ายขาว ฝ้ายนวล ฝ้ายปล้องหรือฝ้ายสีนวล สำหรับใช้จักตอก จากจังหวัดอ่างทอง
- 1.5 ตอกไม้ฝ้าย จากหมู่บ้านจักสาน ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

2.วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการขึ้นรูปสำหรับการ ถัก ทอ สาน

- 2.1 มีดสำหรับใช้ฟันหรือผ่าไม้ฝ้าย
- 2.2 มีดตอกสำหรับจักตอกมักมีลักษณะเรียวแหลม
- 2.3 เหล็กหมาด เป็นปลายแหลมสำหรับใช้แยง ไซ และแงะรูตามเส้นตอก
- 2.4 คีมสำหรับหนีบริเวณขอบเครื่องจักสาน
- 2.5 แผ่นสังกะสีเจาะรูสำหรับจักหวายโดยสอดผ่านรู ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า “ซักเสียด”
- 2.6 กรรไกรตัดหวาย

บทที่ 2

ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าเกิดจากความสนใจในเสน่ห์ของงานจักสานจากรูปทรง ลวดลาย และความพลิ้วไหว จึงได้มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์ผลงานโดยเทคนิคจักสานในช่วงที่ศึกษา อยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี จากจุดนี้เองทำให้ข้าพเจ้าได้พบมุมมองอีกด้านของงานจักสาน คือความงามที่แตกต่างด้วยบริบทแวดล้อม ข้าพเจ้าจึงได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ทั้ง ข้อมูลด้านเอกสารจากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ สื่อออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต รวมถึง ข้อมูลของศิลปิน และผลงานศิลปกรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์และทบทวนวรรณกรรม

ข้าพเจ้าได้เรื่องทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงาน คือความงาม และการจักสาน วรรณกรรมที่เลือกทบทวนมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายถึงการจักสานที่สามารถนำแนวคิดทฤษฎีทางด้านความงามที่เกี่ยวข้องกับงานจักสาน เพื่อใช้ในการอธิบาย และ วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ความหมายของสุนทรียศาสตร์

ตามรูปศัพท์ “สุนทรียศาสตร์” นั้น มาจากคำว่า “สุนทรีย” กับ “ศาสตร์” โดย “สุนทรียะ” นั้นแปลว่า เกี่ยวกับความนิยมความงาม และ “ศาสตร์” ก็แปลว่า วิชา ดังนั้นสุนทรียศาสตร์จึง หมายความว่าถึงศาสตร์หรือวิชาที่ว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับความงาม โดยพจนานุกรมศัพท์ปรัชญาได้อธิบายสุนทรียศาสตร์ไว้ว่าเป็น “ปรัชญาสาขาที่ว่าด้วย ความงามและสิ่งที่ยาม ทั้งในด้านศิลปะและใน ธรรมชาติ และมาตรฐานในการวินิจฉัยว่า อะไรงาม อะไรไม่งาม”¹

กล่าวโดยสรุปสุนทรียศาสตร์จึงเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับความงามทั้ง ที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติ และในงานศิลปะ โดยปัญหาของสุนทรียศาสตร์จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความ งาม โดยปัญหาสำคัญที่ศึกษากันก็คือปัญหาที่ว่า

- ความงามคืออะไร
- ความงามมีอยู่จริงหรือไม่
- ความงามเป็นสิ่งที่อยู่จริงในตัวของมันเองหรือความงามเป็นความรู้สึก
- ตำแหน่งของความงามอยู่ที่ไหน
- ความงามเกี่ยวข้องกับผู้รับรู้ความงามอย่างไร และความงาม เกี่ยวข้องกับ คุณสมบัติของวัตถุที่งามนั้นหรือไม่ อย่างไร
- เมื่อเราพูดว่าสิ่งนั้นงาม สิ่งนี้งาม หมายความว่าอย่างไร
- ความงามจะปรากฏขึ้นได้อย่างไร จะต้องมีเงื่อนไขอะไรหรือไม่ที่ทำให้เกิดความ งาม

¹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา, หน้า 4

- เราจะใช้อะไรเป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการตัดสินว่าอะไรงาม ไม่งาม
- ประสบการณ์ทางสุนทรียะคืออะไร มีลักษณะอย่างไร
- วัตถุทางสุนทรียะคืออะไร คุณค่าทางสุนทรียะเป็นสิ่งที่มียุหรือไม่มี
- รสนิยมซึ่งเชื่อกันว่ามีบทบาทในการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะของ วัตถุทาง
ธรรมชาติ และงานศิลปะนั้นมีอยู่จริงหรือไม่

ความเป็นมาของสุนทรียศาสตร์

แม้ว่าปรัชญาที่พูดถึงเรื่องความงามและข้อถกเถียงกันในเรื่องนี้ของนักคิด นักปรัชญาได้เกิดขึ้นจนทำให้มีทฤษฎีและทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความงามนี้มาตั้งแต่ สมัยปรัชญากรีก แต่คำ “สุนทรียศาสตร์” หรือ “Aesthetics” ที่มีรากศัพท์มาจากคำภาษากรีกว่า *aisthanomai* ที่แปลว่าการรับรู้ (perceive) และใช้หมายถึงการรับรู้โดยทางประสาทสัมผัส นั้นเพิ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 ในปี ค.ศ. 1750 โดยโบมการ์เดน (Alexander Gottlieb Baumgarten) ซึ่งเป็นนักปรัชญาชาวเยอรมันในกลุ่มเหตุผลนิยมที่มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1714-1762 และสนใจในปัญหาเรื่องความงามจนได้รวบรวมและ พัฒนาความรู้เกี่ยวกับความงาม และเขียนหนังสือเรื่อง *Aesthetica* ไว้ในปี ค.ศ. 1750 โบมการ์เดนเป็นผู้นำคำ Aesthetics นี้ขึ้นมาใช้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก และได้ให้ คำนิยามสุนทรียศาสตร์ว่าเป็นศาสตร์ของการรู้ด้วยความรู้สึก² โดยโบมการ์เดนเห็นว่า การศึกษาประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส (sensory experience ร่วมกับความรู้สึกก็ สามารถให้ความรู้แก่เราได้ แม้ว่าความรู้ที่เขาเรียกว่า *sensuous knowledge* นี้จะเป็น ความรู้ในลักษณะที่ต่างจากความรู้ที่ได้จากการคิดหาเหตุผล (intellectual knowledge) และหลังจากนั้น คำ “สุนทรียศาสตร์” ก็ถูกใช้เป็นชื่อของหนึ่งในสาขาของวิชาปรัชญาที่ ศึกษาเกี่ยวกับความงามตั้งแต่นั้นมา

ดังได้กล่าวแล้วว่ามนทัศน์เรื่องความงามได้มีมานานแล้วตั้งแต่ในสมัยของ เพลโต และปัญหาที่นักปรัชญาถกเถียงกัน เช่น ปัญหาที่ว่าความงามคืออะไร ความงามมี อยู่จริงหรือไม่ ความงามมีอยู่โดยอิสระ หรือว่าเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้รับรู้ และเรามี มาตรการที่จะใช้วินิจฉัยและตัดสินว่าสิ่งใดงามหรือไม่งามอย่างไร นั้นก็ได้ทำให้เกิดการ อภิปรายโต้เถียงเกิดเป็นทฤษฎีที่แตกต่างหลากหลายเรื่อยมาในหลายยุคสมัยจนเกิดเป็น วิวัฒนาการทางความคิดของปรัชญาความงาม แต่ก่อนการเกิดขึ้นของคำ “สุนทรียศาสตร์” ความคิดเหล่านี้มีอยู่ในลักษณะที่กระจัดกระจายไม่เป็นรูปเป็นร่าง และไม่ใคร่ได้รับ ความสำคัญ การบัญญัติคำ “สุนทรียศาสตร์” ของโบมการ์เดนในศตวรรษที่ 18 ได้มีผล ทำให้ปรัชญาเกี่ยวกับความงามนั้นได้เป็นสิ่งที่มีความชัดเจน ได้รับความสนใจและ ความสำคัญมากขึ้นจนเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาสาขาคูณวิทยา และ หลังจากนั้นก็พัฒนามาจนเป็นวิชาการสาขาหนึ่งที่ศึกษากันอย่างจริงจังดังเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้³

² Aesthetics as the science of sensitive knowing" ใน "Baumgarten" by Nicholas Davey ใน David E. Cooper (ed.) *A Companion to Aesthetics*, (Massachusetts: Blackwell Publisher, 1997), p.40.

³ รศ.ดร.ลักษณะวัต ปลายรัตน์ (2551) เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง สุนทรียศาสตร์ *Aesthetic PY 337*, หน้า 6

สุนทรียศาสตร์ต่างจากปรัชญาศิลปะ

สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่าปรัชญาความงาม (Philosophy of Beauty) นั้นคล้ายคลึงกับปรัชญาศิลปะ (Philosophy of Arts) ตรงที่ต่างก็ ศึกษาเกี่ยวกับความงาม และสุนทรียศาสตร์กับปรัชญาศิลปะก็มีความสัมพันธ์กันโดยที่ ปัญหาส่วนหนึ่งที่สุนทรียศาสตร์ศึกษา เช่น ปัญหาว่า งานศิลปะคืออะไร มีค่านิยม ศิลปะที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปหรือไม่ การแสดงออกทางศิลปะคืออะไร อะไรเป็นสิ่งที่ ทำให้งานศิลปะนั้นงามหรือดี กับปัญหาที่ปรัชญาศิลปะศึกษา เช่น ปัญหาที่ว่า งานศิลปะ เกี่ยวข้องกับธรรมชาติอย่างไร ลักษณะสำคัญอะไรที่ทำให้วัตถุงาม นั่นก็เป็นปัญหาที่ สุนทรียศาสตร์ศึกษาด้วยเช่นกัน โดยที่เนื้อหาและขอบเขตของสุนทรียศาสตร์กับปรัชญาศิลปะศึกษานั้นมีความเหลื่อมล้ำหรือทับซ้อนกันอยู่บางส่วน

อย่างไรก็ตาม สุนทรียศาสตร์กับปรัชญาศิลปะก็แตกต่างกันในแง่ที่ว่า สุนทรียศาสตร์นั้น ศึกษาความงามโดยทั่วไปทั้งในส่วนที่เป็นความงามตามธรรมชาติและความงามของงานศิลปะซึ่งเป็นการศึกษาความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น ในขณะที่ปรัชญาศิลปะศึกษา เฉพาะความงามของศิลปะโดยไม่รวมความงามที่เป็นวัตถุทางธรรมชาติและประสบการณ์ ทางสุนทรียะของความงามในธรรมชาติเข้าไว้ด้วย โดยสิ่งที่ปรัชญาศิลปะศึกษาก็คือเรื่อง การให้ค่านิยมศิลปะ ธรรมชาติของรสนิยม ธรรมชาติของความงาม การจินตนาการ การสร้างสรรค์ การแสดงออก รูปแบบและลักษณะของการแสดงออก รวมทั้งประเด็นเรื่อง คุณลักษณะของการตอบสนองทางอารมณ์ต่องานศิลปะ และปัญหาว่าศิลปะสะท้อนความจริงหรือไม่ ดังนั้น ขอบเขตของสิ่งที่ปรัชญาศิลปะศึกษาจึงแคบกว่าสุนทรียศาสตร์ และ โดยเนื้อหาแล้วปรัชญาศิลปะนั้นก็จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์⁴

ความคิดพื้นฐานที่สำคัญในสุนทรียศาสตร์ในสุนทรียศาสตร์ เราจะพบว่ามีความสำคัญที่ถือกันว่าเป็นเรื่องหลักที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาวิชานี้ คือคำว่า วัตถุทางสุนทรียะ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ คุณค่าทางสุนทรียะ ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยให้เกิดความชัดเจน ในหัวข้อนี้จึงจะเป็นการอธิบายความหมายของความคิดพื้นฐานเหล่านี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

วัตถุทางสุนทรียะ

วัตถุทางสุนทรียะ (aesthetic objects) เป็นมโนทัศน์ที่สำคัญและอาจถือได้ ว่าเป็นหัวใจของการศึกษาเรื่องความงาม เพราะวัตถุทางสุนทรียะนี้เป็นที่มาหรือสาเหตุ ของประสบการณ์สุนทรียะ และยังเป็นจุดศูนย์กลางของการศึกษาในแง่ที่ว่าทั้งความสนใจ ในความงาม การชื่นชมความงาม และการวิจารณ์ความงามหรือศิลปะนั้นต่างก็เกี่ยวข้อง กับวัตถุทางสุนทรียะทั้งสิ้น

⁴รศ.ดร.ลักษณวัฒน์ ปาละรัตน์ (2551) เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง สุนทรียศาสตร์ Aesthetic PY 337, หน้า 9

วัตถุทางสุนทรียะนี้เป็นวัตถุที่ถูกนำมาพิจารณาหรือรับรู้อย่างสุนทรียะ⁵ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นวัตถุที่เรามีประสบการณ์สุนทรียะ และเป็นวัตถุที่ได้รับการตัดสิน ให้มีคุณค่าทางสุนทรียะ (aesthetic value) โดยมีกาให้เหตุผลประกอบเพื่อสนับสนุนการตัดสินนั้น

ขอบข่ายของสิ่งที่เป็นวัตถุทางสุนทรียะนั้นกว้างเพราะวัตถุใดก็ตามที่ถูก นำมารับรู้ทาง สุนทรียะ มันก็จะเป็นวัตถุทางสุนทรียะทั้งสิ้น ในสุนทรียศาสตร์ วัตถุทาง สุนทรียะนั้นหมายความถึง ทั้งสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ (nature) เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ ทะเล ภูเขา ฯลฯ และผลงานศิลปะ (work of arts) เช่น ภาพเขียน รูปปั้น ดนตรี งาน วรรณกรรม โดยผลงานทางศิลปะนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อรรถศิลป์ (Useful Arts) ซึ่งเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นโดยมุ่งประโยชน์ในด้านการใช้สอย กับ วิจิตรศิลป์ (Fine Arts) ซึ่งเป็นศิลปะที่มุ่งเน้นความงามเป็นสำคัญ นักสุนทรียศาสตร์จึงเรียกศิลปะชนิดนี้ว่าเป็น ศิลปะบริสุทธิ์ (Pure Art) หรือศิลปะที่แท้ (Art Proper)

ดังนั้น ในเนื้อหาของสุนทรียศาสตร์จะมีการกล่าวถึงวัตถุทางสุนทรียะทั้งที่ เป็นวัตถุทาง สุนทรียะที่เป็นธรรมชาติและงานศิลปะ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการกล่าวถึง ผลงานศิลปะที่เป็นวิจิตร ศิลป์เท่านั้น

ประสบการณ์สุนทรียะ

ประสบการณ์สุนทรียะ (Aesthetic experience) เป็นประสบการณ์ที่เป็นการ รับรู้ในเชิง ความงาม หรือเป็นการรับรู้ทางสุนทรียะ (aesthetic perception) โดยประสบการณ์ สุนทรียะนั้น แตกต่างจากการรับรู้โดยตรงที่เป็นการรับรู้ที่เป็นเป้าหมายในตัวของมันเอง (end-in-itself) คือเป็น การรับรู้เพื่อการรับรู้โดยไม่มุ่งสนใจในด้านอื่น เช่น การนำไปใช้ ประโยชน์ การให้ความรู้ การ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวผู้รับรู้ ซึ่งการรับรู้ในลักษณะนี้จะมีผลเป็นความพึงพอใจหรือประทับใจในการมี ประสบการณ์หรือการรับรู้นั้น เช่น ในการมองภาพวาดในลักษณะที่เป็นประสบการณ์สุนทรียะนั้น ผู้ มองจะ มองเพื่อซึมซับรับรู้สิ่งที่ปรากฏต่อสายตา เช่น เส้น สี รูปร่าง แล้วจบลงที่ตรงนั้นโดยไม่สนใจ ในเรื่องอื่น เช่น การใช้ประโยชน์ว่าจะนำไปประดับตกแต่งบ้านได้อย่างไร หรือภาพนี้จะมีมูลค่าเท่าใด ในอนาคต หรือว่าภาพนี้ดูแล้วเหมือนอะไร ทำไมผู้วาดจึงวาดอย่างนี้ เพราะหากรับรู้ในลักษณะ ดังกล่าว มันก็จะเป็นประสบการณ์สุนทรียะเนื่องจากมันไม่ได้ เป็นการรับรู้ที่เป็นการสนใจเฉพาะ สิ่งนั้น ๆ โดยตัวของมันเอง แต่เป็นการรับรู้ที่นำไปสู่เป้าหมายอื่น เช่น ประโยชน์การใช้งาน การให้ ความรู้ความเข้าใจ

ลักษณะที่แตกต่างอีกอย่างหนึ่งของประสบการณ์สุนทรียะก็คือ ประสบการณ์สุนทรียะนั้น ไม่ใช่การรับรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจ (non-cognitive) เพราะความพึงพอใจ ในความงามนั้นมันเป็น สัญชาตญาณที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน (innate) เราสามารถที่จะสัมผัส หรือรับรู้ความงามได้โดยตรง โดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับความรู้หรือกระบวนการทางความรู้ใด ๆ

⁵ จรูญ โคมุทรัตนานนท์ (2539) สุนทรียศาสตร์, หน้า 13.

ดังนั้น ในการมองภาพวาด หากผู้มองมุ่งสนใจถึงยุคสมัยของภาพ ผู้วาดภาพ และ รายละเอียดต่าง ๆ ของภาพในเชิงประวัติศาสตร์ ข้อเท็จจริง และเทคนิคของการวาด ในลักษณะที่เป็นไปเพื่อการสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็จะไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นประสบการณ์สุนทรียะ แต่ถ้าผู้มองมองในลักษณะที่ให้สิ่งที่ปรากฏต่อสายตาดาบลง เพียงแค่การมองเพื่อให้สัมผัสกับสิ่งที่ภาพวาดนั้นแสดงออกมาให้เห็นและเปิดให้ความรู้สึก ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเข้ามา (sympathy) มันก็จะเป็นการสัมผัสโดยตรงกับความงาม และ เป็นการให้วัตถุทางสุนทรียะได้พูดกับผู้รับรู้โดยตรง การมองในลักษณะดังกล่าวก็จะจัดได้ว่าเป็นประสบการณ์สุนทรียะ⁶

คุณค่าทางสุนทรียะ

คุณค่าทางสุนทรียะ (aesthetic value) เป็นคุณค่าที่ให้แกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตาม การตัดสินเชิงสุนทรียภาพ⁷ คุณค่าทางสุนทรียะจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินเชิงสุนทรียะโดยตรงแต่เนื่องจากในการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะนั้นไม่มีเครื่องวัดที่ชัดเจน ไม่มีหลักฐานที่เป็นรูปธรรมหรือแน่ชัด ไม่มีเหตุผลที่แน่นอนที่จะทำให้ทุกคนเห็นหรือยอมรับได้ตรงกัน อีกทั้งยังมีการตีความการตัดสินทางสุนทรียะที่แตกต่างกันไป จึงทำให้ทฤษฎีการตัดสินทางสุนทรียะนั้นมีอยู่หลายทฤษฎี และการจะอธิบายหรือนิยามว่าคุณค่า ทางสุนทรียะคืออะไรนั้นก็อธิบายได้หลากหลายขึ้นอยู่กับว่าเป็นการอธิบายจากแง่มุมใดตามทฤษฎีใด

ทฤษฎีการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะ

ทฤษฎีการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะ (aesthetic judgement) ในปัจจุบันมี ทฤษฎีหลัก ๆ อยู่ 3 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีจิตวิสัย ทฤษฎีวัตถุวิสัย และทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม

ทฤษฎีจิตวิสัย

ทฤษฎีแบบจิตวิสัยหรืออัตวิสัย (Subjectivism) เป็นทฤษฎีที่ให้ ความสำคัญกับจิตของผู้รับรู้ และเห็นว่าไม่มีคุณสมบัติใดที่ทำให้เกิดความรู้สึกทาง สุนทรียะอยู่ในวัตถุ โดยในการรับรู้วัตถุทางสุนทรียะ ผู้รับรู้ก็เพียงแค่แสดงออกถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อสิ่งนั้น ทฤษฎีจิตวิสัย คุณค่าสุนทรียะจึงเป็นความรู้สึกตอบสนอง ทางสุนทรียะของผู้รับรู้ที่มีต่อวัตถุทางสุนทรียะโดยไม่เกี่ยวข้องและไม่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ ใดของวัตถุทางสุนทรียะที่รับรู้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือคุณค่าทางสุนทรียะนั้นเป็นคุณค่าที่เกิดจากการที่จิตของผู้รับรู้ที่ตอบสนองต่อวัตถุทางสุนทรียะเพียงอย่างเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติใด ๆ ของวัตถุทางสุนทรียะ

⁶ รศ.ดร.ลักษณวัต ปาละรัตน์ (2551) สุนทรียศาสตร์ Aesthetic PY 337, หน้า 9

⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา, หน้า 4.

หากคุณค่าทางสุนทรียะเป็นเรื่องของความชอบหรือรสนิยมแล้ว คุณค่าทางสุนทรียะก็จะเป็นสิ่งที่เปลี่ยนไปตามความชอบหรือรสนิยมของแต่ละคนที่ แตกต่างกันไป และการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะของคน 2 คนที่ตัดสินออกมาแตกต่างกันก็ จะเป็นสิ่งที่มีน้ำหนักเท่ากัน ไม่มีการตัดสินที่ถูกและผิดการตัดสินของใครก็ถูกสำหรับคนนั้น

ตามทฤษฎีแบบจิตวิสัยหรืออัตวิสัย การตัดสินทางสุนทรียะจึงเป็นเรื่องของความชอบ ความพึงพอใจของแต่ละคน ความงามเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับผู้รับรู้หรือผู้ตัดสินความงาม มาตราการ หรือเกณฑ์การตัดสินความงามจึงมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวเพราะขึ้นอยู่กับรสนิยม ความชอบของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีวัตถุวิสัย

ทฤษฎีวัตถุวิสัย (Objectivism) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับวัตถุทางสุนทรียะเพียงอย่างเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับจิตหรือความรู้สึกของผู้รับรู้คุณค่า ทางสุนทรียะเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่เองในวัตถุทางสุนทรียะโดยอิสระ และไม่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับการรับรู้ การตอบสนองทางความรู้สึกทางสุนทรียะของผู้ที่รับรู้ คุณค่าทาง สุนทรียะจึงเป็นสิ่งที่คงที่แน่นอน มีลักษณะเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ และเป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง (intrinsic value) และการตัดสินทางสุนทรียะจะเป็นสิ่งที่เด็ดขาด และเป็นที่สุดคือจริง หรือแท้จอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตามทฤษฎีแบบทฤษฎีวัตถุวิสัย ความงามจึงเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วและมีอยู่จริงในวัตถุโดยไม่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของผู้ตัดสิน และเกณฑ์การตัดสินความงามนั้นก็ เป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว

ทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม

ทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม (Relativism) ในขณะที่ทฤษฎีวัตถุวิสัยและทฤษฎีจิตวิสัยเป็นการตัดสินคุณค่า ทางสุนทรียศาสตร์แบบสุดขั้ว คือทางวัตถุวิสัยนั้นถือว่าการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะเป็น เรื่องของวัตถุทางสุนทรียะ หรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในวัตถุโดยไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้หรือ ความรู้สึกของผู้รับรู้แต่อย่างใด โดยคุณค่าทางสุนทรียะเป็นสิ่งที่คงที่แน่นอนและเป็นสิ่งที่ มีค่าในตัวเอง และทางฝ่ายจิตวิสัยนั้นถือว่าการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะเป็นเรื่องของจิต หรือความรู้สึกทางสุนทรียะของผู้รับรู้ อย่างเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติใด ๆ ของ วัตถุทางสุนทรียะ คุณค่าทางสุนทรียะเป็นเรื่องของความชอบหรือรสนิยม ซึ่งย่อม แตกต่างกันไปในแต่ละคน และทุกการตัดสินทางสุนทรียะก็มีน้ำหนักเท่ากันคือถูกเท่าเทียมกัน

ตามทฤษฎีแบบทฤษฎีสัมพัทธ์นิยม (Relativism) นั้นมีทรรศนะที่อยู่ตรงกลาง ระหว่างทฤษฎีวัตถุวิสัยและทฤษฎีจิตวิสัยโดยมีการให้ความสำคัญกับทั้งจิตของผู้รับรู้และ วัตถุ คือมองว่าทั้งจิตและวัตถุต่างก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญในการสร้างคุณค่าทาง สุนทรียะ และเห็นว่าคุณค่าทางสุนทรียะนั้นเป็นทั้งคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเองของสิ่งสุนทรียะ และ เป็นคุณค่าที่มีอยู่ในจิตของผู้

รับรู้ด้วย โดยความงามซึ่งเป็นคุณสมบัติทางสุนทรียะในวัตถุ จะเป็นตัวก่อให้เกิดความรู้สึกทางสุนทรียะแก่ผู้รับรู้

คุณค่าทางสุนทรียะสำหรับสัมพัทธ์นิยม จึงเป็นความสามารถ (capacity) ของคุณสมบัติในวัตถุที่ก่อให้เกิดการตอบสนองทางสุนทรียะขึ้นในผู้รับรู้ โดย คุณค่าทางสุนทรียะนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่มีความในตัวเอง แต่มีลักษณะเป็นสิ่งที่สัมพัทธ์ในแง่ที่ว่า วัตถุทางสุนทรียะจะมีคุณค่าทางสุนทรียะก็ต่อเมื่อมันก่อให้เกิดความรู้สึกทางสุนทรียะขึ้น ในผู้รับรู้ และเนื่องจากตามทฤษฎี ความงามที่จะรับรู้ได้นั้นต้องอาศัยทั้งวัตถุและจิต ของผู้รับรู้ประกอบกัน คุณค่าทางสุนทรียะสำหรับ สัมพัทธ์นิยมจึงเป็นทั้งจิตวิสัยและวัตถุ วิสัย กล่าวได้ว่าสัมพัทธ์นิยมเป็นแนวคิดที่พยายามแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะที่สโตโต่งระหว่างทฤษฎีวัตถุวิสัยและทฤษฎี จิตวิสัย โดยการลดช่องว่างของการแตกต่างทางความคิดด้วยการประนีประนอมทฤษฎีทั้งสองเข้าด้วยกัน

พื้นที่ว่าง

ที่ว่าง หมายถึง ความว่างเปล่า ที่ถูกจำกัด "สามารถวัดระยะได้ทั้งความกว้างและความยาวได้ ในงาน 2 มิติและสามารถวัดความลึกได้ ในงาน 3 มิติ

ที่ว่าง เป็นคำและแนวความคิดใหม่ที่ปรากฏเป็นคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 โดยแปลจากคำเดิมในภาษาเยอรมัน คือคำว่า Raum โดยคำว่าพื้นที่เป็นคำภาษาอังกฤษ ที่มา จากรากศัพท์ภาษาละติน Spatium ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับราก ภาษากรีก Stadian และราก ภาษากลุ่มอินโด European คือคำว่า Spei หมายความว่า การขยาย และการเติบโต (เพื่ออวดเพื่อขยายการ จะประสบความสำเร็จ) รากศัพท์เหล่านี้ได้นำไปสู่คำศัพท์ ภาษาฝรั่งเศส Espace ภาษาอิตาลี Spazio ภาษาสเปน Vocivus แปลว่าความว่างเปล่า แต่ทั้งหมดนี้ไม่สามารถอธิบายหรือเป็นตัวแทนความหมาย เชิงปรัชญาของคำเดิมได้ Raum มีความหมายที่ลึกและกว้างกว่าพื้นที่โดยในขั้นพื้นฐานคำว่า Raum มี นัยยะ 2 แนวทางที่สัมพันธ์กันคือ

1. ทางวัตถุ อ้างอิงถึงสรรพสิ่งที่มนุษย์สามารถปั้นแต่งสร้างสรรค์ได้
2. ทางปัญญา เป็นส่วนหนึ่งของความคิด เครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการรับรู้ และเข้าใจต่อสิ่งรอบตัว

Raum กลับมีความหมายตรงกันข้ามกับพื้นที่ต่างๆที่ Raum ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษว่าพื้นที่ คำว่า Raum มีรากมาจากภาษา Rectonic หรือภาษาเยอรมันโบราณว่า Ruan แปลว่าส่วนหรือ ชิ้น ซึ่งยังเป็น รายของคำว่า ห้องในภาษาอังกฤษและคำว่า Rute ภาษาดัตช์ Raum ถึงแม้มีรากศัพท์รวมกับคำว่า ใน

ห้องพักหรือห้อง แต่ Raum ก็ไม่ได้แปลว่าห้อง โดยคำว่าห้อง ในภาษาเยอรมันใช้คำว่า ไม้เท้า ซึ่งมีรากศัพท์เดียวกับคำว่า หรือท่อนซุง โครงสร้างไม้ใน ขณะที่ พื้นที่มีนัยยะบ่งบอกถึงความต่อเนื่อง การเติบโตการเชื่อมต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ส่วนขยายของอินฟินิต) และความว่างเปล่าแต่

คำว่า Raum กลับหมายถึงการจำกัดส่วนการทำให้เป็นขึ้นเป็นอันและรากศัพท์ของ Raum ยังมีนัยยะของความไม่ว่างเปล่า Raum จึงเป็นสิ่งเต็มเต็มเสมอ

Raum หรือแนวความคิดที่รู้จักกันในนามอวกาศนั้นคือระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (หรือสิ่งมีชีวิต) กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงการรับรู้ขอบเขตพื้นที่ด้วยสัญชาตญาณ ความสัมพันธ์รวมไปถึงการรับรู้ ตำแหน่งทิศทางลำดับและระบบระเบียบของสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือปรากฏการณ์ การรับรู้สัญญาที่มองเห็นรอบๆตัวนั้นเกิดขึ้นได้ง่าย การรับรู้พื้นฐานนี้ เป็นความสามารถ ของมนุษย์ที่มีติดตัวมาแต่แรกเกิด ตัวอย่างของการกำหนดขอบเขตในขั้นพื้นฐานของมนุษย์เห็นได้จาก การบอกทาง โดยการตั้งร่องรอย เช่นรอย ทำการทำสัญลักษณ์ที่ต้นไม้หรือก้อนหิน เมื่อมนุษย์มีทักษะ ชาวอาของการกำหนด และความชำนาญในการสร้างเพิ่มมากขึ้น ขอบเขตพื้นที่ฐานเหล่านั้นถูกพัฒนา จัดระเบียบจากสิ่งก่อสร้าง พื้นฐานจนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่ารูปแบบสถาปัตยกรรม⁸

ทิพย์สุดา ปทุมานนท์ (2533:52) ให้คำนิยามพื้นที่ว่างไว้ว่า “ระยะพื้นที่หรือปริมาตรคือระยะระหว่างวัตถุตั้งแต่ 2 อันขึ้นไประยะระหว่าง ขอบเขตของ บริเวณต่าง ๆ พื้นที่หรือบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่แยกตัวออกจากบริเวณโดยรอบ สิ่งทีล้อมรอบวัตถุต่าง ๆ และแผ่ตัวออกไปในทิศทางต่าง ๆ โดยสนามสามมิติ”

ญาดา ขวาลกุล (2546: 4) “ที่ว่าง หมายถึงระยะ หรือพื้นที่ที่อยู่ระหว่างหรือล้อมรอบส่วนที่เป็นรูปร่างหรือ รูปทรงทั้งใน แนวระนาบและแนวลึกของภาพ ที่ว่างเป็นองค์ประกอบที่มองไม่เห็น เป็นพื้นที่ที่เหลือ จากรูปร่าง อาจ กล่าวได้ว่ารูปร่างสามารถรับรู้ด้วยการมอง ที่ว่างรับรู้ ด้วยความรู้สึก”

จากการให้คำจำกัดความ คำว่า ที่ว่าง จะเห็นว่ามีการอธิบายและความหมายไว้หลายแง่มุม โดยแนวคิดทางปรัชญาของ นักปราชญ์ หลายคนได้ให้คำอธิบายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่ว่าง และต่างก็ไม่ได้ให้ความหมาย ตรงกันเสียทีเดียว ในบางประเด็นความคิดเรื่องี่ว่างมีความเฉพาะเจาะจงทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรมของผู้คิดทฤษฎีเหล่านั้น ในที่นี้จึงสามารถให้คำนิยามคำว่า ที่ว่าง ได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับสภาวะแวดล้อมของสิ่งนั้นรวมถึงที่มนุษย์สร้างขึ้น ถูกกำหนดให้สามารถรับรู้และสัมผัสได้ พื้นที่ว่างนั้นไม่ได้ว่างเปล่า แต่เป็นที่ว่างที่ปรากฏเป็นตัวตนที่รับรู้สัมผัสความรู้สึกได้ ออกแบบได้ และสามารถมีมุมมองเกิดขึ้นได้หลากหลายมิติจากพื้นที่ว่างนั้น

พื้นที่ในงานทัศนศิลป์

ความหมายของพื้นที่ในงานทัศนศิลป์คนเราอาศัยอยู่ในพื้นที่ในโลกที่เป็น 3 มิติ ที่แสดงความกว้าง ความยาว และความลึก ที่ว่างตามปกติจะเป็นพื้นที่ที่หาขอบเขตไม่ได้ เป็นพื้นที่ที่มองไม่เห็น

⁸ ต้นข้าว ปาณินทร์, เอกสารประกอบวิชา 261 262 แนวความคิดในทางสถาปัตยกรรม, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547

เช่นเดียวกับ พื้นที่ความเว้งว่างในอวกาศ แต่เมื่อมีพื้นที่หนึ่งปรากฏขึ้น ก็จะเกิดปฏิกิริยากับพื้นที่นั้นทันที เช่นเดียวกับพื้นที่ว่าง บนพื้นโลก เมื่อเราอยู่บนที่สูง มองไปรอบ ๆ ตัว เราจะเห็นบางสิ่งใกล้ตัว บางสิ่งไกลออกไป เกิดระยะทาง ใกล้ ไกล บริเวณว่างลักษณะนี้เรียกว่าพื้นที่จริง (Physical Space) หรือพื้นที่ว่าง 3 มิติ (Three Dimension Space) พื้นที่ในทางทัศนศิลป์ ที่ได้มีการควบคุมและกำหนดขอบเขตสำหรับการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดย พื้นที่ เป็นเหมือนสนาม หรือเวที สำหรับจัดวางทัศนธาตุ หรือส่วนประกอบมูลฐานของทัศนศิลป์ (Elements of Visual Art) ลงไปเพื่อแสดงบทบาท ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์งานทัศนศิลป์แต่ละประเภท ก็ใช้พื้นที่แตกต่างกันไป เช่น ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ก็ใช้พื้นที่แบบ 3 มิติ จิตรกรรม ก็ใช้พื้นที่แบบ 2 มิติ คือเป็นที่ว่างที่กำหนดด้วยความกว้าง และความยาว เท่านั้น แต่บางครั้ง จิตรกรรมก็สามารถสร้างมิติที่ 3 ให้เกิดขึ้นบนพื้นผิว ราบ 2 มิติ พื้นที่ที่เกิดขึ้นลักษณะนี้ เรียกว่าพื้นที่ลวงตา (Illusion Space) หรือพื้นที่ 2 มิติ (Two Dimension Space) และพื้นที่ 3 มิติ (Three Dimension Space)

แนวคิดเกี่ยวกับการจักสาน

การจักสานถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่ถูกสั่งสมสืบทอดต่อเนื่องกันมาจาก ประสบการณ์การลองผิดลองถูกและใช้เวลายาวนานในการทดสอบทดลองจนได้ผลสรุปและถูกนำมาใช้ เผยแพร่ต่อ ๆ กัน ดังนั้นภูมิปัญญาที่เปรียบได้กับองค์ความรู้จึงเป็นสิ่งที่มีความค่าสมควรอย่างยิ่งที่คนรุ่นหลังจะได้ นำมาสืบสานต่อเนื่องงานจักสานเป็นมรดกทางภูมิปัญญาอย่างหนึ่งในสังคมไทยที่ปัจจุบันมีความพยายาม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถดำรงอยู่คู่กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมือง จุดกำเนิดของการจักสาน สันนิษฐานว่ามนุษย์ได้นำวัสดุดิบจากธรรมชาติเท่าที่จะหาได้ใกล้ตัวมาทำให้เกิดประโยชน์ เช่น การนำไปไม้ กิ่ง ไม้ ต้นไม้ประเภทเถานำมาสานมาขัดเป็นรูปทรงต่างๆ เพื่อใช้เป็นภาชนะหรือมาสานขัดกันเป็นแผ่นเพื่อใช้ สำหรับปูรองนั่ง รองนอน ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นเครื่องจักสานที่มีความประณีตในยุคต่อ ๆ มา เครื่องจักสาน เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มนุษย์คิดวิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอดขัดและสานกันของวัสดุที่เป็นเส้นเป็นริ้ว โดยสร้างรูปทรงของสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ใน การใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ ประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อศาสนา และวัสดุในท้องถิ่น

คุณค่าของการจักสานด้านความงามของศิลปะ

1. ด้านรูปทรง

ด้านรูปทรงของเครื่องจักสานที่มีคุณค่าทางความงามนั้น เกิดจากองค์ประกอบต่อไปนี้คือ ความงามของรูปทรงที่เกิดจากเส้นรอบนอก สัดส่วนและขนาด เส้นรอบนอกเป็นสิ่งที่กำหนดรูปทรงของเครื่องจักสาน โดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะความสมดุล ทำให้เครื่องจักสานมีความกลมกลืนกันสบายตา ลักษณะเช่นนี้เกิดจากตัวกำหนดทางด้านความต้องการการใช้ประโยชน์และคุณสมบัติการใช้วัสดุที่บังคับให้ต้องสร้างเส้นรอบนอกให้เป็นไปตามหน้าที่ใช้สอย และโครงสร้างตามคุณสมบัติของ

วัสดุ เช่น วัสดุในการทำเครื่องจักสานประเภทไม้ไผ่ จะมีคุณสมบัติในการทำเครื่องมือเครื่องใช้ ต่าง ๆ ได้ดี ในลักษณะรูปทรงที่มีเส้นรอบกรอบนอก ที่เป็นเส้นโค้งมากกว่าการหักมุมเป็นเส้นตัดกัน ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดให้เส้นรอบนอกของเครื่องจักสานมีลักษณะเป็นเส้นโค้งที่อ่อนช้อยมากกว่าเส้นตัดกันในลักษณะมุมฉาก ซึ่งเกี่ยวเนื่องไปถึงการกำหนดสัดส่วนและขนาดของเครื่องจักสานด้วย ดังจะเห็นได้จากเครื่องจักสานแต่ละชนิดที่จะต้องมีส่วนเส้นรอบนอกของรูปทรง เครื่องจักสานส่วนมากมีกันเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม เพื่อให้ตั้งได้ จากส่วนกันจะขยายออกเป็นทรงกระบอกแล้วค่อยๆ คอดเล็กกลงในส่วนคอและปาก ลักษณะของเส้นรอบนอกนี้จะถูกกำหนดตามหน้าที่ใช้สอยและคุณสมบัติของวัสดุอันส่งผลถึงการสร้างสัดส่วนด้วยว่าจะให้มีความกว้างของฐาน ปาก คอ เล็กหรือใหญ่ เท่าใด และรวมถึงขนาดของรูปทรงทั้งหมดด้วย

2. ด้านลวดลาย

ด้านลวดลายเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกสิ่งหนึ่งซึ่งช่วยเสริมให้เครื่องจักสานมีรูปทรงที่มีความงามและมีคุณค่าทางศิลปะ ซึ่งจะเห็นว่าลวดลายของเครื่องจักสานแต่ละชนิด จะมีความกลมกลืนกับประโยชน์ใช้สอย โดยช่างผู้สานจะเป็นผู้เลือกสรรลวดลายลักษณะต่าง ๆ ได้อย่าง สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้สมบูรณ์ที่สุดซึ่งทำให้ลวดลายของเครื่องจักสานเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ ช่วยให้เครื่องจักสานมีความงามที่มีลักษณะเฉพาะเด่นชัดต่างไปจากงานศิลปหัตถกรรมกรรม และงานหัตถกรรมอื่น ๆ

อิทธิพลจากงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องด้านเทคนิคการทำงาน

โสเพบป์ พิช (Sopheap Pich)

โสเพบป์ พิช หนึ่งในศิลปินแนวหน้าจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โสเพบป์ทำงานในสตูดิโอของเขาที่เมืองพนมเปญ ด้วยการใช่วัสดุเรียบง่ายที่มีอยู่ในพื้นถิ่น โสเพบป์ถือได้ว่าเป็นคลื่นลูกใหม่ของศิลปินร่วมสมัยจากประเทศกัมพูชาที่ก้าวไปสู่เวทีในระดับโลก ผลงานของเขาปรากฏอยู่ในพื้นที่ของสถาบันศิลปะที่มีชื่อเสียงชั้นนำของโลก อย่าง Documenta ประเทศเยอรมนี Metropolitan Museum of Art นครนิวยอร์กและ Asia-Pacific Triennial ประเทศออสเตรเลีย ผลงานของโสเพบป์ ปลูกให้เห็นถึงแรงตึงระหว่างความเป็นธรรมชาติและควมมีวัฒนธรรม ระหว่างการเติบโตแบบสิ่งมีชีวิต และการแพร่ขยายอย่างไร้ขีดจำกัดของความเป็นสมัยใหม่ ผลงานชุด Morning Glory

โดยข้าพเจ้าศึกษาด้านวัสดุธรรมชาติที่เลือกใช้สร้างสรรค์ผลงาน ด้วยวัสดุธรรมชาติที่นำมาจักสาน อีกทั้งยังมีวัสดุอื่น ๆ มาเสริมเพื่อให้ผลงานสมบูรณ์ และมีความแข็งแรงมากขึ้น ซึ่งข้าพเจ้าได้เลือกใช้หวายซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติมาใช้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้ผลงานมีความรู้สึกกลมกลืนไปกับธรรมชาติอีกด้วย

ภาพที่ 1 ภาพผลงานของ Sopheap Pich

ภาพที่ 2 ภาพผลงานของ Sopheap Pich

กรกต อารมณฺ์ตี

ผลงานของคุณกรกต อารมณฺ์ตี ได้รับแรงบันดาลใจจากเทคนิคการทำว้าวจากก่ง มาสร้างสรรค้เป็นงานศิลปะ โดยการนำเทคนิค การมัด การผูกกับไม้ไผ่ และกระดาษ ที่เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น และจากการประกอบอาชีพประมง พื้นเพของคุณกรกตเป็นคนจังหวัดชลบุรีจึงได้รับอิทธิพลจากท้องถิ่น เช่น การทำที่ตักปลา การทำโป๊ะ ยุงเกลือ แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ในด้านการออกแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากชุมชน ทำให้ได้นำเทคนิคหัตถกรรม อีกทั้งยังได้แรงบันดาลใจจากการทำว้าวของก่ง มาออกแบบโคมไฟ และผลิตภัณฑ์ คุณกรกตนำหัตถกรรมพื้นบ้าน โครงสร้างการมัดจุดจากการทำว้าว ซึ่งมีแนวความคิดจากธรรมชาติ และกาฝากจากต้นเฟิร์น พลูต่าง การเปลี่ยนรูปทรงที่ได้จากธรรมชาติให้เป็นโครงสร้างที่มานำมัดจุด และเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความ เป็นเทคนิคการทำว้าวของก่ง ที่ได้รับการอนุรักษ์สืบทอดความเรียบง่ายทางภูมิปัญญา ลักษณะพิเศษ ของงาน คุณกรกต ทำให้การมองงานจักสานนั้นเปลี่ยนทิศทางไป ด้านการออกแบบ การประยุกต์ เทคนิคการทำว้าว ทำให้เกิดรูปทรงที่น่าสนใจ มีความหมายที่เรียบง่าย และทำให้เห็นถึงประโยชน์ของ เทคนิคได้อย่างมีคุณค่า ทำให้เห็นถึงแนวทางการทำงานหัตถกรรมที่นำมาประยุกต์ในแต่ละพื้นที่ ความกลมกลืนระหว่างความเป็นศิลปะกับกับงานหัตถกรรมผ่านการออกแบบเพื่อประกอบอาชีพด้วยความ เข้าใจทางภูมิปัญญา ทำให้คุณกรกตเป็นผู้พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคม

โดยข้าพเจ้าได้เรียนรู้วิธีการจัดการกับวัสดุ การยืดอายุของวัสดุที่ใช้ทำให้ผลงานมีอายุ ยาวนาน และเนื่องจากวัสดุที่ใช้มาจากธรรมชาติจึงต้องปกป้อง มด มอด หรือแมลงต่าง ๆ ที่เข้ามา ทำลายผลงาน จากจุดนี้ทำให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาคุณสมบัติวัสดุ ธรรมชาติอื่น ๆ เพื่อให้ผลงานของข้าพเจ้าออกมาสมบูรณ์แบบที่สุด

ภาพที่ 3 ภาพผลงานของ กรรต อารมณดี

ภาพที่ 5 รายละเอียด 1

ภาพที่ 4 รายละเอียด 2

ภาพที่ 6 ภาพผลงานของ กรกต อารมณดี

ภาพที่ 8 รายละเอียด 1

ภาพที่ 7 รายละเอียด 2

ภาพที่ 9 ภาพผลงานของ กรกต อารมณดี

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน “ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน” ข้าพเจ้าได้นำเสนอผลงานรูปทรงอิสระเป็นนามธรรม โดยนำรูปทรงจากธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจ รูปทรงที่แสดงออกมานั้นจะให้เห็นเทคนิคการจักสานที่สร้างสรรค์มาเป็นผลงาน ข้าพเจ้าได้วางแผน และเรียบเรียง ขั้นตอนต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากการศึกษารวบรวมข้อมูล เนื้อหาแนวความคิด เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ดังรายละเอียดแสดง การวางแผน ระยะเวลาการทำงาน และวิธีการสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ ดังนี้

1. การค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. การร่างแบบผลงาน
3. การวิเคราะห์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์
4. การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

1. การค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงาน

ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานด้านศิลปกรรมของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งศิลปินในประเทศ และศิลปินต่างประเทศ โดยศึกษาทั้งข้อมูล และรูปแบบของผลงานของศิลปินที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการจักสาน เทคนิคการสร้างสรรค์ และเทคนิคการเลือกใช้วัสดุ เพื่อให้การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม 3 มิติ เรื่อง ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ได้ผลงานที่มีรูปแบบสวยงาม และน่าสนใจ อีกทั้งข้าพเจ้าได้ศึกษารวมวิธีการจักสานหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผลงานประติมากรรม 3 มิติ เรื่อง ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน มีรูปทรงที่แปลกตา น่าสนใจ โดยศึกษาที่ อ.บ้านพราน จังหวัด อ่างทอง

2. การร่างแบบผลงาน

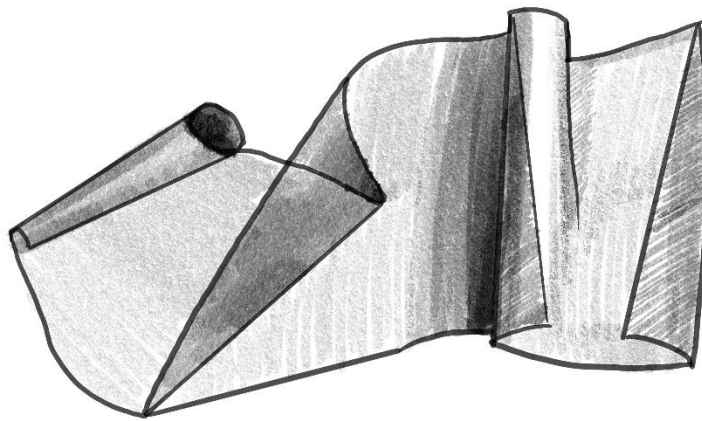
จากการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งตำรา หนังสือ และเอกสารออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต โดยทบทวน และวิเคราะห์ข้อมูลก่อนสร้างสรรค์ผลงานจริงได้มีการร่างแบบ ขึ้นมาก่อนลงมือสร้างสรรค์ผลงานจริง เพื่อสังเกตถึงการประสานกลมกลืนระหว่างเทคนิคการจักสาน ที่ศึกษามา และวัสดุที่เลือกใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน อีกทั้งยังดำเนินตามแนวทางตามวัตถุประสงค์ ที่ได้ศึกษาค้นคว้า โดยข้าพเจ้าได้นำเสนอแบบร่างแนวความคิดผลงานก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน จำนวน 7 ชิ้น มีดังนี้

ภาพที่ 10 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 1

ภาพที่ 11 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 2

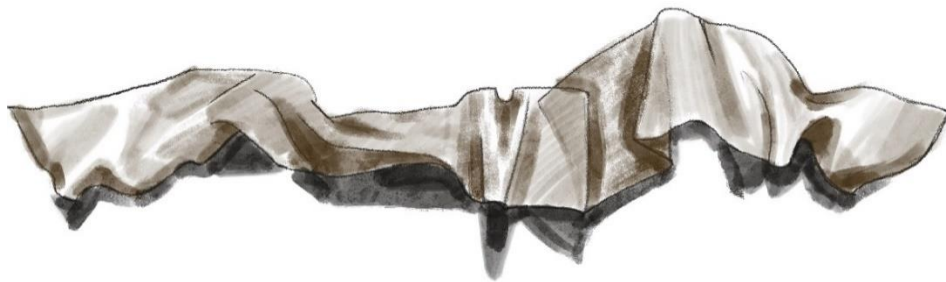
ภาพที่ 12 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 3

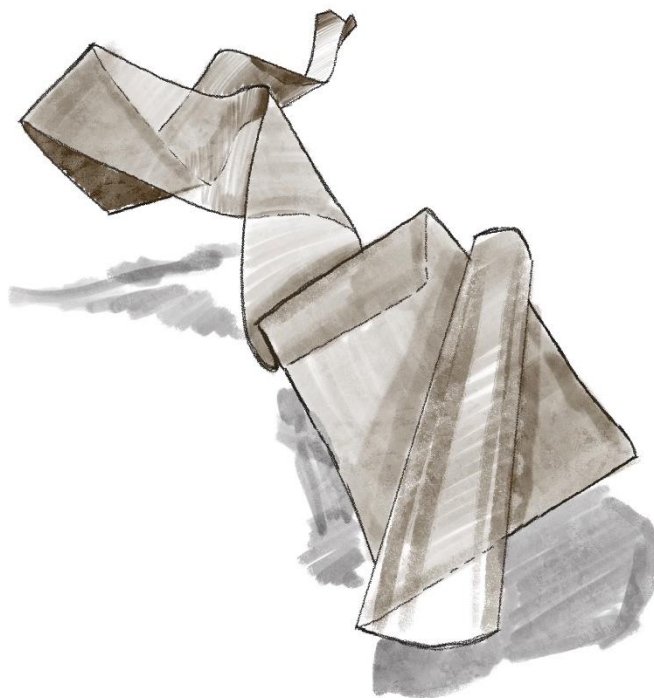
ภาพที่ 13 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 4

ภาพที่ 14 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 5

ภาพที่ 15 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 6

ภาพที่ 16 ภาพร่างแนวความคิดก่อนการสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 7

หลังจากข้าพเจ้าได้ร่างแบบผลงานก่อนวิทยานิพนธ์แล้ว ข้าพเจ้าได้เห็นถึงรูปแบบ และรูปทรงของผลงานมากขึ้น และได้้นำจุดเด่นที่พบจากการร่างแบบผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ นำมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลงาน เรื่อง ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน โดยคัดเลือกผลงานออกมา 7 ชิ้น โดยพัฒนาในเรื่องรูปแบบ และวัสดุที่นำมาใช้เป็นผลงานการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์

3. การวิเคราะห์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์เป็นการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระบวนการสร้างสรรค์มาจากผลงานในชุดก่อนวิทยานิพนธ์สู่ผลงานการสร้างสังสรรค์ชุด “ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน” ซึ่งได้แสดงกระบวนการในการสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาในระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ การนำเอาองค์ความรู้ทั้งที่ได้จากการจักสาน คุณสมบัติของวัสดุ และองค์ความรู้ทางด้านศิลปะจากทฤษฎีองค์ความรู้ และอิทธิพลที่ได้จากศิลปิน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลงาน สร้างสรรค์เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

การสร้างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1 ในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ ชื่อผลงาน “พุงตัว” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการพุงตัวเคลื่อนไหวอย่างอิสระของแมงมุม ซึ่งได้สร้างโครงสร้างให้คล้ายคลึงกับลำตัว และขาแมงมุม เพื่อให้เห็นถึงการพุงตัวยกขึ้นของวัสดุ ดังภาพที่ปรากฏ

ภาพที่ 17 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน พุงตัว

ขนาด 400 x 300 ซม.

เทคนิค ตัดไม้ไผ่ ขัดไม้ไผ่

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

การสร้างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2 แบบงานในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ ชื่อผลงาน “รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 3” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากประเพณีหรือกรรมวิธีพื้นบ้านซึ่งจะมีลวดลายของเฉลวเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ โดยการผลงานนี้ตรงการให้กลมกลืนกับธรรมชาติ สะท้อนเงาของลายออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน ดังภาพที่ปรากฏ

ภาพที่ 18 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 3

ขนาด 180 x 100 ซม.

เทคนิค สานตอกไม้ไผ่

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

การสร้างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3 แบบงานในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ ชื่อผลงาน “รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 5” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากประเพณีหรือกรรมวิธีพื้นบ้านซึ่งจะมีลวดลายของฉลวเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ โดยต้องการสร้างผลงานให้ดูกลมกลืนกับธรรมชาติ และมีขนาดใหญ่เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของการสานลายฉลวอย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏในภาพ

ภาพที่ 19 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 5

ขนาด 350 x 100 ซม.

เทคนิค จักสานตอกไม้ไผ่

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

การสร้างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4 แบบงานในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ ชื่อผลงาน “รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 7” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากประเพณีหรือกรรมวิธีพื้นบ้านซึ่งจะมีลวดลายของเฉลวเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ โดยต้องการให้ผลงานมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ มีจุดเด่นที่ขนาด และรูปแบบตามสถานที่ที่ไปจัดแสดงเนื่องจากต้องการนำเสนอมุมมองที่เกิดจากแสงและเงา ดังที่ปรากฏในภาพ

ภาพที่ 20 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 7

ขนาด แปรผันตามพื้นที่

เทคนิค จักสานตอกไม้ไผ่

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

การสร้างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5 แบบงานในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ ชื่อผลงาน “รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 8” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากลวดลายดอกพิกุลที่มีรายละเอียดในการสาน และมีความซับซ้อนของลวดลาย โดยผลงานนี้สร้างขึ้น 3 ส่วน สามารถวางแยกกัน หรือทับซ้อนกันได้ ดังที่ปรากฏในภาพ

ภาพที่ 21 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน รูปจินตนาการจากกรรมวิธีพื้นบ้าน 8

ขนาด แปรผันตามพื้นที่

เทคนิค จักสานตอกไม้ไผ่

4. การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน” ชุดนี้ได้นำคุณสมบัติของวัสดุ และกรรมวิธีการจักสานมาพัฒนารูปแบบวิธีการให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากความพยายามในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการขึ้นรูปทรงอิสระ เริ่มจากเทคนิคของกรรมวิธีการจักสานเบื้องต้น เช่น การสาน การผูก การมัด และการถักจากวัสดุพื้นบ้านเป็นหลักในการสร้างสรรค์ สร้างรูปทรงอิสระที่ละเมียดละไม สื่อถึงความงามที่เรียบง่าย โดยการใช้วัสดุธรรมชาติทำให้พบความแตกต่างกันระหว่าง รูปทรงที่มีความซับซ้อน กับรูปทรงที่เรียบง่าย เมื่อการสร้างรูปทรงให้มีลักษณะที่อิสระมาประกอบกับการจักสาน ทำให้รูปทรงจะมีลักษณะเด่นกว่าการจักสาน และรูปทรงที่มีลักษณะอิสระเรียบง่ายจะแสดงถึงกรรมวิธีการจักสานได้อย่างชัดเจน ทำให้รูปทรงที่เกิดขึ้นเป็นรูปทรงที่ดูเรียบง่าย แต่สื่อสารจินตนาการด้านความงามของรูปทรงได้อย่างอิสระ

ภาพที่ 22 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ขนาด แปรผันตามพื้นที่

เทคนิค จักสานหวาย

ภาพที่ 23 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2
ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2
ขนาด แปรงผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสานหวาย

ภาพที่ 24 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสานหวาย

ภาพที่ 25 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสานหวาย

ภาพที่ 26 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5
ขนาด แปดนิ้วตามพื้นที่
เทคนิค จักสานหวาย

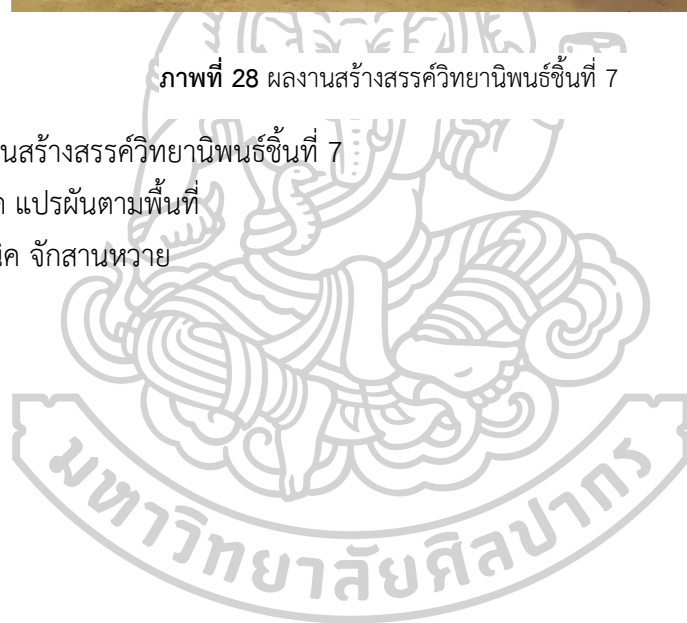
ภาพที่ 27 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6
ขนาด แปดนิ้วตามพื้นที่
เทคนิค จักสานหวาย

ภาพที่ 28 ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสานหวาย

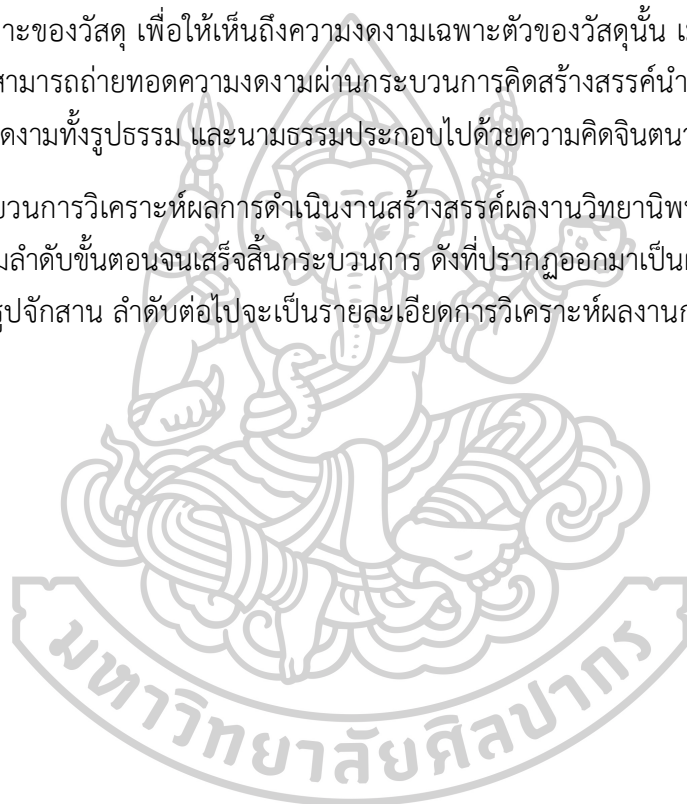

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ผลงานชุด ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน สร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ โดยถ่ายทอดผ่านการจักสานซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่อยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตในรูปแบบเครื่องมือ เครื่องใช้ หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยถ่ายทอดกรรมวิธีการจักสานมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีความน่าสนใจแฝงไปด้วยประโยชน์ในทุกด้าน โดยผลงานการสร้างสรรคนี้ข้าพเจ้าเลือกใช้วัสดุธรรมชาติเข้ามาเติมเต็มงานให้มีความเป็นธรรมชาติ และให้ความรู้สึกกลมกลืนไปกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังแบ่งประเภทการใช้วัสดุตามลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะของวัสดุ เพื่อให้เห็นถึงความงดงามเฉพาะตัวของวัสดุนั้น เมื่อผสมผสานสองสิ่งเข้าด้วยกันทำให้สามารถถ่ายทอดความงดงามผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์นำเสนอออกมาเป็นผลงานที่แสดงความงามทั้งรูปรธรรม และนามธรรมประกอบไปด้วยความคิดจินตนาการและความรู้สึก

กระบวนการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ข้าพเจ้าได้ดำเนินการสร้างสรรค์ตามลำดับขั้นตอนจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ดังที่ปรากฏออกมาเป็นผลงานชุด ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ลำดับต่อไปจะเป็นรายละเอียดการวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรคทั้งหมด 7 ชิ้น ดังนี้

ภาพที่ 29 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1 ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 1
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 1 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงอิสระ ซึ่งมีลักษณะเป็นโครงสร้างขนาดใหญ่ให้ความรู้สึกถึงมวลขนาดใหญ่ราวกับว่ามีมันเคลื่อนไหวอยู่ด้วยมิติการทับซ้อนอย่างอิสระของแผ่นหวาย โดยเลือกใช้ผิวหวายขนาดใหญ่สานเป็นโครงสร้างผืนใหญ่คล้ายเสื่อ ประกอบไปด้วยลวดลายที่มีช่องว่างหลายพื้นที่แสดงให้เห็นถึงความโปร่งของผลงาน อีกทั้งเมื่อแสงลอดผ่านจะเห็นเป็นลวดลายทำให้เกิดเงา โดยมีเงาที่มีมิติเดียวคือแสงกระทบกับวัตถุโดยตรงกับเงาที่เกิดจากการทับซ้อนกันของวัสดุ ทำให้เห็นความงดงามทั้งจากตัวงานที่เป็นลวดลายการจักสาน และความงามที่เกิดจากเงาอีกด้วย

ภาพที่ 30 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 2
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 2 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงอิสระ ซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นขาด โดยเส้นที่ปรากฏขึ้นนั้นจะเป็นหวายที่สานขึ้นมาเป็นแผ่นและนำมาขดตัวกันเป็นเส้นไม่ให้มีรอยขาดหรือช่องว่าง โดยวัสดุที่เลือกใช้เป็นผิวหวายขนาดเล็ก ส่งผลให้งานที่ออกมาจะมีลวดลายที่ละเอียด ช่องว่างที่เกิดจากการจักสานจะมีความถี่และมีจำนวนมาก เพื่อต้องการให้เงาที่สะท้อนออกมามีความถี่จนเกิดลายสะท้อนเป็นเงาออกมาสวยงาม บางส่วนที่มีการทับซ้อนทำให้เห็นค่าน้ำหนักของเงาที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีเอกลักษณ์ของชิ้นงานคือเส้นที่ขมวดเป็นวงนั้นจะวิ่งเข้าสู่ศูนย์กลางให้ความรู้สึกไหลลื่นวนไปไม่มีที่สิ้นสุด

ภาพที่ 31 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3 ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 3
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 3 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงอิสระ ซึ่งมีลักษณะเป็นผืนมีความยาวโดยมีการพับบิดขดให้มีความโค้ง ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความพลิ้วไหว ลื่นไหล การทับซ้อนของผลงานชิ้นนี้มีบางส่วนที่จะไม่กระทบกับแสง และบางส่วนที่จะกระทบกับแสงโดยตรง ตรงนี้จะทำให้รู้สึกถึงความหนักเบาของแสงทำให้เห็นว่าเงาที่ทอดออกมาแต่ละจุดมีน้ำหนักที่ต่างกันไปเพื่อสื่อถึงความแตกต่างในชิ้นงานแต่ละด้านแต่ละมุมมอง ซึ่งข้าพเจ้าต้องการสื่อให้เห็นความงดงามหลากหลายมิติแบบในงานชิ้นนี้เลือกใช้ผิวหยาบขนาดเล็กเป็นวัสดุเพื่อให้ลวดลายที่ปรากฏมีความถี่และละเอียดเพื่อให้เงาที่ทอดออกมาจากลายชิ้นงานมีความงดงามดูละเอียดประณีต

ภาพที่ 32 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4 ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 4
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 4 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงอิสระ ซึ่งมีลักษณะเป็นก้อนมวลขนาดใหญ่คล้ายก้อนเมฆ มีความโปร่งโดยมีการพับขอบบางส่วนเข้าไปด้านหลังทำให้ผลงานมีลักษณะคล้ายลอยตัวอยู่คล้ายกับก้อนเมฆ วัสดุที่เลือกใช้ในการสร้างสรรค์นั้นคือผิวหวายขนาดเล็ก มีความบางเพื่อให้เห็นความแน่นของลายที่ปรากฏบนชิ้นงาน โดยรอยพับที่เกิดจากผลงานชิ้นนี้จะเป็นการบิดพับให้เกิดรอยหลวมๆเท่านั้น เพื่อให้ผลงานถ่ายทอดความรู้สึกนุ่มนวล เบาแต่ก็ยังคงมีความแน่นเหมือนปุยเมฆ จังหวะบิดพับที่เกิดขึ้นบนชิ้นงานมีน้ำหนักหนักเบาตามแสงที่ตกกระทบ เมื่อมองผ่านสายตาให้ความรู้สึกนุ่มนวลและหนักแน่นในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 33 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5 ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 5
ขนาด แปดผืนตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 5 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงจักสาน 2 ชั้นมองดูผลงานแล้วเหมือนจะแยกออกจากกัน แต่เมื่อสังเกตจะเห็นว่างาน 2 ชั้นถูกเชื่อมกันด้วยเงาที่ทอดผ่านลงมาจากตัวงานจักสาน แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันของงานจักสานทั้ง 2 ชั้น โดยวัสดุที่เลือกใช้คือตอกไม้ไผ่และไส้หวาย เพื่อสร้างผลงานให้ดูแปลกตากว่าผลงานชิ้นอื่น ๆ ในชุดนี้จึงเลือกสายสานเป็นสายดอกพิกุล จากตรงนี้จะเห็นว่าลายที่เกิดขึ้นมีความละเอียดมากคล้ายกับมีดอกไม้หลายร้อยดอกปรากฏอยู่ในชิ้นงาน เมื่อแสงตกกระทบเงาที่เกิดขึ้นจะมีความระยิบระยับสวยงาม อีกทั้งรูปทรงที่เลือกใช้มีความเป็นระนาบไม่พริ้วไหวอย่างอิสระเหมือนผลงานชิ้นอื่นในชุดนี้ แสดงให้เห็นถึงความงามอีกรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏขึ้นบนผลงาน

ภาพที่ 34 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6 ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 6
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 6 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงอิสระ ซึ่งมีขนาดใหญ่และมีความยาวคล้ายกับการพาดผ่านพื้นที่ โดยใช้มิติของการทับซ้อนของงานจักสานให้เกิดน้ำหนักเข้มอ่อนมีการทับซ้อนให้ดูโค้งบิดไปตามทิศทาง ด้วยผลงานนี้ช่วงปลายของทั้งสองด้านจะไม่มีการเก็บขอบให้เรียบร้อย โดยจะปล่อยให้ชายยาวเอาไว้ให้สามารถขึ้นงานสานต่อได้ เพื่อให้เห็นถึงความไม่มีที่สิ้นสุดโดยข้าพเจ้าตั้งใจให้เห็นความงามอย่างอิสระของชิ้นงานและความเคลื่อนไหวตามพื้นที่แต่ละจุดที่มีการทับซ้อนโค้งงอที่แตกต่างก็ย่อมก่อให้เกิดความงามหลากหลายมิติ

ภาพที่ 35 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 7

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 7 ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ชั้นที่ 7
ขนาด แปรผันตามพื้นที่
เทคนิค จักสาน

วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 7

ผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสานชั้นที่ 7 ผลงานถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรูปทรงอิสระ ซึ่งมีลักษณะเป็นผืนขนาดใหญ่โดยมีความยาวพาดผ่านพื้นที่ มีการบิดพับ ทับซ้อนของชิ้นงานทำให้มีเงาที่แตกต่างกันพาดผ่านพื้นที่โดยเลือกใช้วัสดุผิวหยาบขนาดใหญ่สานขึ้นด้วยลายฉลุ มีช่องว่างแสดงให้เห็นถึงความโปร่ง การทับซ้อนของผลงานชิ้นนี้เมื่อตกกระทบกับแสงจะทำให้เกิดเงาที่แตกต่างมีน้ำหนักอ่อนเข้มตามแสงที่ตกกระทบโดยตลอดความยาวที่ทอดผ่านจะเห็นได้ถึงความรู้สึกอิสระ ซึ่งข้าพเจ้าต้องการให้เห็นถึงความงดงามที่หลากหลายมิติของเงา ความงดงามของลายจักสาน และความงดงามจากความรู้สึกที่เป็นอิสระ

ปัญหาและข้อเสนอแนะของการใช้วัสดุธรรมชาติในงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรคผลงานศิลปะโดยวัสดุธรรมชาติย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่อาจจะพบศัตรูพืชทำลายผลงานเสีย และอายุของงานอาจจะสั้นลงถ้าไม่ถูกเก็บรักษาอย่างถูกวิธี ข้าพเจ้ามีข้อเสนอแนะที่อาจจะมีประโยชน์ต่อบุคลากรด้านศิลปะ และผู้ที่สนใจ ดังนี้

1. การที่นำวัสดุธรรมชาติ เช่น หวาย หรือไม้ไผ่ ก่อนที่จะนำมาสร้างสรรค์ผลงานควรนำวัสดุธรรมชาติที่ต้องการใช้แช่ลงในน้ำที่ผสมน้ำยากันปลวก มอด ระยะเวลา 1 เดือนขึ้นไป เพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชทำลายงานเสียหาย
2. การจัดแสดงผลงานควรจัดแสดงในที่ร่ม และหลีกเลี่ยงพื้นที่อับชื้น เพื่อป้องกันแสงแดดทำให้ผลงานเสียหาย และป้องกันเชื้อราที่เกิดจากความชื้น
3. เนื่องจากผลงานอยู่ในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ และมีขนาดใหญ่การเคลื่อนย้ายผลงานควรระมัดระวัง เพื่อป้องกันการชำรุดเสียหายของผลงาน

บทที่ 5

บทสรุป

ภูมิปัญญาจักสานเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปรากฏให้เห็นในรูปแบบของเครื่องมือเครื่องใช้ หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตามวิถีการดำเนินชีวิต แต่เมื่อเวลาผ่านไปสังคมได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาต่อยอดพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสะดวกสบายยิ่งขึ้น การที่มีเทคโนโลยีเข้ามานั้นทำให้ค้นพบวัสดุที่มีคุณสมบัติหลากหลายสามารถเลือกนำมาใช้พัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้มีคุณสมบัติที่ตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์มากที่สุด จากตรงนี้เองทำให้ภูมิปัญญาการจักสานนั้นถูกลดบทบาทลงเพราะเครื่องจักสานที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ถูกแทนที่ด้วยเครื่องใช้ที่มีความทันสมัยผลิตจากวัสดุที่แข็งแรงคงทนอย่างเช่นพลาสติก และเหล็ก หรือจะเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีความทันสมัยตอบสนองความต้องการได้เป็นอย่างดี ทำให้เครื่องจักสานหรืองานจักสานค่อยๆถูกลดบทบาทลงตามวิถีของเวลา แต่จากจุดนี้ทำให้ข้าพเจ้าสนใจเสน่ห์ของงานจักสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถูกประกอบขึ้นด้วยวัสดุธรรมชาติออกมาเป็นรูปทรงตามวัตถุประสงค์ และยังมีลวดลายหลากหลายตามกรรมวิธีที่เลือกใช้สร้างผลงาน ซึ่งนี่เองเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยกรรมวิธีจักสานเพื่อให้เห็นถึงความงดงามของงานจักสาน

ผลงานการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุด ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ประกอบด้วยผลงานทั้งหมด 7 ชิ้น ผลงานเป็นรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ การเลือกประเภทการสร้างสรรค์ผลงานเป็นรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ เนื่องจากสามารถสร้างสรรค์รูปทรงได้อย่างอิสระ เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายชัดเจนมากขึ้นเพราะสามารถดึงดูดผู้ชมเข้ามาอยู่ในพื้นที่แสงและเงาที่สะท้อนผ่านผลงานได้ สามารถทำให้เห็นความงามชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังสามารถสร้างความหลากหลายของรูปทรง และขนาดได้อย่างอิสระ จึงกล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบประติมากรรม 3 มิตินั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอความงามผ่านมุมมองที่หลากหลาย โดยผลงานทั้งหมดเลือกใช้เทคนิคการจักสาน ใช้วัสดุธรรมชาติคือหวายและตอกไม้ไผ่ ทำให้สีของผลงานเป็นสีธรรมชาติจากวัสดุที่เลือกใช้ ให้ความรู้สึกกลมกลืนไปกับธรรมชาติ สีของชนิดไม้ที่เลือกใช้นั้นทำให้ผู้ชมงานสามารถซึมซาบไปกับสภาพแวดล้อมและปัจจัยรอบข้างได้โดยง่าย อีกทั้งยังมีกลิ่นอายของเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้รับชมผลงานเห็นถึงความงามที่แปลกตาของงานจักสานอย่างคาดไม่ถึง องค์ประกอบที่สำคัญของผลงานแต่ละชิ้นคือการบิดผัน พับซ้อน และทับ จนทำให้ผลงานที่เกิดขึ้นมีหลายมิติ และยังมีการปรากฏของเส้นโค้งเว้าตลอดจนรูปทรงของผลงานที่มีขนาดใหญ่ ย่อมส่งผลต่อการศึกษาความหมายของผลงานสร้างสรรค์แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างรูปจักสานกับพลังของพื้นที่ว่างได้เป็นอย่างดี

การสร้างสรรค์ผลงานชุด ความงามของพื้นที่ว่างจากรูปจักสาน ผู้สร้างสรรค์ได้เรียนรู้เทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานผ่านข้อมูลที่ค้นคว้าผนวกกับกระบวนการคิดของข้าพเจ้าที่ต้องการแสดงให้เห็น

เห็นถึงความงดงามของการจักสานในรูปทรงอิสระ ด้วยความงดงามนี้ปรากฏทั้งในแบบรูปธรรมอย่าง ลวดลายจักสานบนผลงานหรือรูปทรงที่ดูแปลกตา และความงดงามในรูปแบบนามธรรมอย่างแสงเงา ที่สะท้อนผ่านตัวชิ้นงาน ทั้งหมดนี้เป็นความตั้งใจของข้าพเจ้าในการสร้างสรรค์ผลงานที่สำคัญเพื่อ ต้องการสะท้อนให้เห็นความงดงามในทุกมิติของธรรมชาติ

รายการอ้างอิง

- David E Cooper. (1995). *A companion to aesthetics. Blackwell companions to philosophy.*
- กรกต อารมย์ดี. (2565). **โครงการออกแบบผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ติดตั้งภายในห้องประชาสัมพันธ์โรงแรมหัวหินมารีออทรีสอร์ท แอนด์สปา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรื่องโครงสร้างอารมณ์จากธรรมชาติ.** มหาวิทยาลัย ศิลปากร,
- ต้นข้าว ปาณินทร์. (2547). **เอกสารประกอบวิชา 261 262 แนวความคิดในทางสถาปัตยกรรม.** สาขาวิชา สถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรรยา โกมูทรัตนาพันธ์. (2539). **สุนทรียศาสตร์ : ปัญหาเบื้องต้นในปรัชญาศิลปะและความงาม.** นนทบุรี : เอส. อาร์.
- ญาดา ชวาลกุล. (2546). **แบบเรียนที่ว่าง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์สุดา ปทุมานนท์. (2554). **การจัดองค์ประกอบและที่ว่างในงานออกแบบพื้นฐาน = Composition & space.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รศ.วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2548). **พจนานุกรมทัศนกรรม เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน.** กรุงเทพฯ :เมืองโบราณ
- รศ.ดร.ลักษณะวัต ปาละรัตน์. (2551). **เอกสารประกอบการเรียนเรื่อง สุนทรียศาสตร์ Aesthetic PY 337.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายอรรถพล บุญสันต์
วัน เดือน ปี เกิด	12 มกราคม 2540
สถานที่เกิด	168 ม. 6 ต. ศรีบัวทอง อ.แสวงหา จ.อ่างทอง
วุฒิการศึกษา	วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรีประเทศไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ศิลปบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ กลุ่มวิชาเอกศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำเร็จการศึกษาปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาศิลป์ไทย ภาควิชาศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	168 ม. 6 ต. ศรีบัวทอง อ.แสวงหา จ.อ่างทอง
รางวัลที่ได้รับ	2563 - รางวัลชมเชย โครงการประกวดวาดภาพสด “บางแสนสร้างศิลป์ ครั้งที่ 1” เทศบาลเมืองแสนสุข,ชลบุรี - รางวัล “พระจันทร์เพชร ชูค่า สมสง่า ศิลปากร ประจำปีการศึกษา 2561” มหาวิทยาลัย วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม 2560 - รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดแกะสลักเทียน “เทศกาลศิลปะ เทียนเมืองอุบล พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี,อุบลราชธานี - รางวัล “พระจันทร์เพชร ชูค่า สมสง่า ศิลปากร ประจำปีการศึกษา 2560” มหาวิทยาลัย วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม - รางวัลชมเชยเกียรติยศ โครงการประกวดภาพ “เมืองที่สวยงามของเมือง เกาะลอยศรีราชา” ศรีราชา, ชลบุรี การแต่งงาน 2563 - นิตรรศการ “ไทยยังไฉ 3”,หอศิลป์บรมราชกุมารี คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์, นครปฐม - นิตรรศการ N72 ART THESIS EXHIBITION, หอศิลป์บรมราชกุมารี คณะ

จิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม

2564

- นิทรรศการ งานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 66 พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ หอศิลป์เจ้าฟ้า, กรุงเทพฯ

- นิทรรศการ การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ ครั้งที่ 37, หอ
ศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม

